

**Základní škola a Mateřská škola při Fakultní nemocnici, Plzeň, alej Svobody 80
alej Svobody 80, 323 00 Plzeň tel./fax: 377 103 138**

KRIZOVÝ PLÁN

ZŠ A MŠ PŘI FN PLZEŇ

(Příloha č. 1 Školního řádu ZŠ)

Název školy: Základní škola a Mateřská škola při Fakultní nemocnici,
Plzeň, alej Svobody 80
Adresa: alej Svobody 80, 323 00 Plzeň
Telefon/fax: 377 103 138
E-mail: zsfm@cmail.cz
www: skola-pri-fn-plzen.cz
Právní forma: příspěvková organizace
IZO: 600171515
IČO: 49777629
Ředitelka školy: Mgr. Alice Kozáková

Podklady připravila: Mgr. Dana Maršálová
Zpracovala: Mgr. Alice Kozáková

Krizový plán školy je sestaven na základě charakteristik a doporučených postupů pro řešení sociálně patologických jevů, které se mohou na základní škole objevit. Cílem krizového plánu je stanovit závazný postup pro všechny pedagogické pracovníky (dále jen PP) školy v případech podezření či výskytu sociálně patologických jevů mezi žáky.

Krizový plán je Přílohou č. 1 ke Školnímu řádu ZŠ.

Základem pro jeho zpracování je Metodický pokyn MŠMT k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže č. j.: 21291/2010-28 a Metodický pokyn MŠMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č. j.: 22294/2013-1.

Vychází z této legislativy:

- zákon č. 359/1999 Sb., o sociální a právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví, ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 140/1967 Sb., Trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů
- závazný pokyn policejního prezidenta č. 8/2001 o vstupu Policie ČR do škol.

Personalistika:

- ❖ ředitelka školy (dále jen ŘŠ) je zároveň hlavním metodikem prevence a výchovným poradcem školy
  - ❖ z důvodů vysoké pracovní vytíženosti ŘŠ je pomocným metodikem prevence Mgr. D. Maršálová (absolvuje schůzky metodiků prevence, semináře, předává informace a písemné materiály ŘŠ)
  - ❖ výchovná komise ve složení: ŘŠ, úseková vedoucí, třídní učitelka (dále jen TU), příp. asistent pedagoga nebo vychovatelka ŠD.
-
- V rámci prevence sociálně patologických jevů je třeba věnovat zvýšenou pozornost jakýmkoli změnám v chování či prospěchu, které se u jednotlivce nebo skupiny na škole vyskytnou.
  - Pokud se týká jednotlivce, je nutné promluvit si s ním v bezpečném a chráněném prostředí a pokusit se zjistit příčinu změny.
  - O zjištěných poznatcích jakýmkoliv PP je nutné informovat TU a ŘŠ.
  - Pokud se změna týká celého kolektivu, je nutné přenechat šetření ŘŠ.
  - TU o zjištěném stavu informuje zák. zást. žáků a s ohledem na situaci buď individuálně, nebo prostřednictvím mimořádné rodičovské schůzky, zákonným zástupcům nabídne pomoc při řešení a doporučí poradenské zařízení. Zák. zást. žáků jsou pravidelně informováni o prospěchu a chování svých dětí a mají možnost kdykoliv žádat vysvětlení a objasnění hodnocení nebo postupů řešení. Mají možnost se kdykoliv obrátit na ŘŠ a žádat přešetření situace.

Primární prevence rizikového chování u žáků v působnosti MŠMT se zaměřuje na předcházení rizik, které směřují zejména k následujícím rizikovým projevům v chování žáků:

- ❖ záškoláctví

- ❖ výskyt tabákových výrobků
- ❖ výskyt alkoholu
- ❖ výskyt omamných a psychotropních látek
- ❖ vandalství
- ❖ podvod
- ❖ šikana
- ❖ kyberšikana
- ❖ rasismus a xenofobie
- ❖ poruchy příjmu potravy
- ❖ týrání a zneužívání
- ❖ netolismus
- ❖ sebepoškozování.

❖ Záškoláctví

Záškoláctví je úmyslné zameškávání školního vyučování. Žák se z vlastní vůle i se souhlasem zákon. zást. vyhýbá pobytu ve škole. Záškoláctví má dvě základní formy:

- impulsivní (absence není plánovaná)
- plánované (odchod ze školy je pod různými záminkami plánován).

Příčinou může být negativní vztah ke škole, vliv rodinného prostředí či způsob trávení volného času.

Primární prevence záškoláctví

- Prostřednictvím školního vzdělávacího programu je třeba posilovat u žáků kladný vztah ke škole, vzdělání, svým spolužákům a PP, nabízet pozitivní vzory chování a posilovat zdravé klima školy, nabízet mimoškolní zájmové činnosti.
- Žáky a zákon. zást. je třeba důsledně seznámit se Školním řádem ZŠ.
- Zákon. zást. žáka je povinen doložit důvody nepřítomnosti žáka ve vyučování nejpozději do tří kalendářních dnů od počátku nepřítomnosti žáka písemně nebo telefonicky (detaily viz Školní řád ZŠ).
- Po návratu žáka do školy písemně na omluvném listu v žákovské knížce. Omluvu podepisuje jeden ze zákon. zást. žáka.
- Při podezření na neomluvenou absenci si TU může vyžádat prostřednictvím zákon. zást. žáka lékařské potvrzení. Zároveň toto potvrzení může žádat pokud nepřítomnost žáka přesáhne tři dny školního vyučování. Omluvenku předloží žák TU ihned po návratu do školy, nejpozději následující den. Zákon. zást. sdělí TU důvod nepřítomnosti žáka ve třídě (u žáků autistických a psychiatrických tříd do 24 hodin, do 48 hodin u žáků zdravotních tříd do 48 hodin – z důvodu prevence záškoláctví).
- Při dlouhodobé absenci ŘŠ vyžaduje od zákon. zást. předem písemnou omluvu absence (např. rodinná rekreace); TU vyjádří svůj souhlas, poté ŘŠ.
- Nejdůležitějším momentem je zjištění příčiny, proč se žák k záškoláctví uchyluje. Na základě tohoto zjištění je možné dále jednat.

Při hledání příčin je nutné si udělat dostatek času pro analýzu případu, spojit se se zákon. zást., případně psychologem nebo pedopsychiatrem.

Nezbytnou podmínkou pro hledání účinných strategií k postupnému překonávání vzniklých obtíží je spolupráce zákon. zást., TU, úsekové vedoucí a ŘŠ.

Dalším důležitým krokem je získání zákon. zást. ke spolupráci, nikoli k boji mezi školou a žákem.

Pro TU je důležité učit se v třídním kolektivu vyčíst, jaké postavení má problémový žák. Bojí-li se PP nebo zákon. zást. svěřit, je nutné zprostředkovat mu péči psychologa nebo pedopsychiatra.

Další pomoc žákovi:

- při návratu žáka do třídy: k vyřešenému případu se již nevracet a neprojevat nedůvěru
- domluvit se se zákon. zást. na pravidelné komunikaci, aby bylo případně další záškoláctví včas odhaleno.

Postup při neomluvené absenci:

Neomluvenou absenci do součtu 10 hodin řeší TU se zákon. zást. žáka formou pohovoru. TU projedná důvod nepřítomnosti žáka a způsob omlouvání jeho nepřítomnosti a upozorní na povinnosti stanovené zákonem.

TU seznámí zákon. zást. žáka s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené absence. Z jednání bude proveden zápis, jehož součástí bude způsob nápravy dohodnutý se zákon. zást. žáka. Obě strany zápis podepíší.

Při počtu neomluvených hodin nad 10 je svolána výchovná komise, které se účastní i zákon. zást. žáka. Pozvání zákon. zást. žáka na jednání se provádí doporučeným dopisem. O průběhu jednání se provede zápis, který všechny zúčastněné osoby podepíší.

V případě, že neomluvená absence žáka přesáhne 25 hodin, ŘŠ bezodkladně pošle oznámení o pokračujícím záškoláctví s náležitou dokumentací příslušnému OSPODu. Tato ohlašovací povinnost vychází z platné právní úpravy.

❖ Výskyt tabákových výrobků

Ve vnitřních i vnějších prostorách školy je zakázáno kouřit.

Žák si je vědom, že porušením zákazu kouření se vystavuje přísným kázeňským postihům podle Školního řádu ZŠ.

Postup při konzumaci tabákových výrobků ve škole:

1. Je-li žák ve škole přistižen při konzumaci tabákových výrobků, je nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Tabákový výrobek je nutné žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
3. PP o události sepíše stručný zápis s vyjádřením žáka, který bude uložen v agendě ŘŠ.
4. V případě porušení zákazu kouření informuje TU i písemně zákon. zást. žáka.
5. V závažných případech, jestliže se jednání bude pakovat, ŘŠ vyrozumí OSPOD.
6. Z konzumace tabákových výrobků jsou pro žáka vyvozena následující výchovná opatření:
  - a) přinesení cigaret, tabákových výrobků – důtka TU

- b) prokázané kouření – důtka ŘŠ
- c) prokázané kouření (opakovaně) – snížený stupeň z chování

❖ Výskyt alkoholu

Prodej alkoholu osobám mladším 18-ti let je v ČR zakázáno. Zakázáno je rovněž osobám mladším 18-ti let alkohol nabízet, anebo je v konzumaci alkoholu podporovat. Podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18-ti let může být trestním činem nebo přestupkem. Školním řádem ZŠ je stanoven zákaz užívání alkoholu v prostorách školy a na všech akcích pořádaných školou.

Postup při konzumaci alkoholu ve škole:

1. Je-li žák ve škole či na školní akci přistižen při konzumaci alkoholu, je nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Alkohol je třeba žákovi zabavit a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
3. Podle závažnosti momentálního stavu žáka PP posoudí, zda mu nehrozí nějaké nebezpečí.(bezprostřední ohrožení na zdraví a životě).
4. V případě, kdy je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí dotyčný PP nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
5. Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, sepíše dotyčný PP stručný záznam s vyjádřením žáka, který založí ŘŠ do své agendy.
6. V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí dotyčný PP ihned zákon. zást. a vyzve jej, aby si žáka neprodleně vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.
7. Jestliže není zákon. zást. dostupný, vyrozumí dotyčný PP OSPOD a vyčká jeho pokynů.
8. Zákon. zást. ohlásí ŘŠ písemnou formou skutečnost, že žák konzumoval alkohol ve škole i v případě, kdy je žák výuky schopen.
9. Jestliže se situace opakuje, splní ŘŠ oznamovací povinnost k OSPODu dítěte §10 odst. 4 písmeno g) zákona 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí.
10. V případě uživatele zájmu nebo zájmu jeho zákon. zást., poskytne škola potřebné informace o možnosti odborné pomoci při řešení takové situace.
11. Za nebezpečné a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků k užívání alkoholických nápojů.
12. Z přinesení a konzumace alkoholu ve škole jsou pro žáka vyvozeny následující výchovná opatření:
  - a) přinesení alkoholu – důtka ŘŠ
  - b) prokázané požití alkoholu (1x) – 2. stupeň z chování
  - c) prokázané požití alkoholu (2x a více) – 3. stupeň z chování

Postup při nálezů alkoholu ve škole

V případě, kdy PP nalezne v prostorách školy alkohol, postupuje takto:

1. **Tekutinu nepodrobí žádnému testu ke zjištění chemické struktury.**
2. O nálezů ihned uvědomí úsekovou vedoucí a ŘŠ.
3. Nalezenou tekutinu uloží u ŘŠ pro případ usvědčujícího důkazu.
4. Zpracuje stručný zápis o události.

V případě, kdy PP zadrží u nějakého žáka alkohol, postupuje takto:

1. **Tekutinu nepodrobí žádnému testu ke zjištění chemické struktury.**
2. O nález ihned uvědomí úsekovou vedoucí a ŘŠ.
3. O nález sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen (datum, místo a čas nález, jméno žáka, podpis žáka). V případě, že žák odmítá podepsání záznamu, uvede PP tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomna vedoucí úseku. Zápis záznamu založí ŘŠ do své agendy.
4. O nález vyrozumí zákon. zást. žáka, jedná-li se o opakovaný nález u téhož žáka i OSPOD.
5. V případě podezření, že alkohol obsahuje i jiné příměsi a žák je intoxikovaný, je i zajištěná tekutina předána přivolanému lékaři.

❖ Omamné a psychotropní látky (dále jen OPL)

Zakázána je výroba, distribuce, přechovávání, šíření a propagace OPL, a to bez ohledu na věk žáka a prostředí, ve kterém by k tomu docházelo. Zakázáno je rovněž navádění k užívání těchto látek.

Konzumace OPL ve škole:

1. Je-li žák přistižen při konzumaci OPL v prostorách školy, v době vyučování nebo v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Návykovou látku mu PP odebere a zajistí tak, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
3. Podle závažnosti momentálního stavu žáka a případně dalších okolností, PP posoudí, zda žákovi nehrozí nějaké nebezpečí.
4. V případě, že je žák po požití OPL ohrožen na zdraví, zajistí PP nezbytnou pomoc a péči – PP přivolá lékařskou službu první pomoci.
5. Pokud akutní nebezpečí nehrozí, PP ihned zajistí vyjádření žáka a vyrozumí úsekovou vedoucí a ŘŠ.
6. V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí PP ihned zákon. zást. a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl pro nezpůsobilost pokračovat ve výchovně vzdělávací činnosti ve škole.
7. Jestliže je zákon. zást. nedostupný, PP vyrozumí OSPOD a vyčká jeho pokynů. PP může od OSPODu vyžadovat pomoc.
8. Konzumaci OPL dítětem oznámí PP zákon. zást. i v případě, když je schopno výuky.
9. V případě uživatele zájmu nebo zájmu jeho zákon. zást., poskytne TU informace o možnostech odborné pomoci při řešení takovéto situace (odborné pomoci).
10. Současně TU splní oznamovací povinnost k OSPODu a Policii ČR.
11. Z konzumace OPL ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené Školním řádem ZŠ. Je třeba rozlišovat distributora od uživatele. Distribuce OPL je trestným činem, konzumace je hrubým porušením Školního řádu ZŠ.

Distribuce a nález OPL ve škole:

Distribuce OPL je považována za protiprávní jednání, může být kvalifikována jako trestný čin, množství látky není rozhodující. Přechovávání OPL je také protiprávní jednání, může být kvalifikováno jako přestupek nebo jako trestný čin.

Postup při zjištění OPL ve škole:

1. Jestliže má PP podezření, že došlo ke distribuci OPL ve škole, uvědomí neprodleně úsekovou vedoucí a ŘŠ; současně oznámí tuto skutečnost Polici ČR.
2. Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18ti let proti osobě mladší 18ti let, vyrozumí TU zákon. zást. a OSPOD.

Nález OPL v prostorách školy:

1. Látka se nepodrobuje testům a PP ihned informuje úsekovou vedoucí a ŘŠ.
2. Za přítomnosti dalšího PP se vloží nalezený materiál do obálky, označí se datem, časem a místem nálezů, přelepí, orazítkuje a uschová v trezoru u ŘŠ.
3. ŘŠ vyrozumí o nálezů Policii ČR.

Nález u některého žáka:

1. Zabavená látka se nepodrobuje testům a PP ihned informuje úsekovou vedoucí a ŘŠ.
2. Za přítomnosti dalšího PP se vloží nalezený materiál do obálky, označí se datem, časem a místem nálezů, přelepí, orazítkuje a uschová v trezoru.
3. ŘŠ vyrozumí o nálezů Policii ČR a PP informuje zákon. zást. žáka.
4. O nálezů je sepsán stručný záznam (datum, místo, čas nálezů, jméno, podpis žáka), zápisu je přítomna úseková vedoucí.
5. V případě, že se látka našla u žáka, který se jí intoxikoval, předá se zajištěná látka přivolanému lékaři.

Postup při podezření, že žák má u sebe OPL:

1. Jedná se o podezření ze spáchání trestného činu nebo přestupku, řešení spadá do kompetence Policie ČR.
2. ŘŠ neprodleně vyrozumí Policii ČR, zkonzultuje postup a PP informuje zákon. zást. žáka.
3. Žáka je třeba izolovat a do příjezdu policie ho mít pod dohledem.
4. **PP nesmí provádět osobní prohlídku a to ani prohlídku jeho věcí.**

Výchovná opatření při nálezů, distribuci, užívání, přechovávání OPL v prostoru, areálu školy, při akcích školy:

- a) přinesené (1x) – důtka ŘŠ
- b) prokázané užití látky (1x) – 2. stupeň z chování
- c) prokázané užití látky (2x a více) – 3. stupeň z chování
- d) distribuce OPL je trestným činem, řeší jej příslušné oddělení Policie ČR

❖ Vandalství

Dle Školního řádu ZŠ žák nesmí vědomě ničit majetek školy či někoho jiného. Při zjištění takové skutečnosti jsou neprodleně informováni zákon. zást. Žák (resp. zákon. zást. žáka) je povinen uhradit způsobenou škodu. Přestupek je hodnocen různými stupni výchovných opatření (viz Školní řád ZŠ).

❖ Podvod

Zpravidla jde o podvody typu falšování podpisu zákon. zást., známky v žákovských

knížkách, pracovních úkolů. Pokud jde o falšování podpisu na omluvence z důvodu nepřítomnosti žáka ve vyučování, je třeba tento přestupek klasifikovat jako záškoláctví (viz záškoláctví). Tento přestupek je hodnocen různými stupni výchovných opatření (viz Školní řád ZŠ).

❖ Šikana

Charakteristika

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování.

Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.

Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezdědka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti.

Mnohdy se jedná o skryté chování, které lze obtížným způsobem odhalit.

Doporučené rady pro pedagogické pracovníky při podezření na výskyt šikany:

Nepřímé (varovné) znaky šikanování:

žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády, při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními, o přestávkách vyhledává blízkost učitelů, má - li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený, působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči, stává se uzavřeným, jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje, jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené, má zašpiněný nebo poškozený oděv, stále postrádá nějaké své věci, odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy, mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy, začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole, odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

Přímé znaky šikanování:

posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet, rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo „legrací“ zranitelný, kritika žáka, výtky na jeho adresu, pronášené nepřátelským až nenávislným, nebo pohrdavým tónem, nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil, příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jí podřizuje, nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či spoluúčasti na nich. Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí, rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Primární prevence šikany

PP vedou systematicky a důsledně žáky k osvojování zásad mezilidských vztahů, učí je respektovat identitu a individualitu jedince. Pomáhají rozvíjet pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka.

Všichni PP by měli vnímat vztahy mezi žáky, atmosféru v třídních kolektivech, kde působí, jako nedílnou součást své práce.

Svým chováním se podílí na prevenci šikanování ve třídách, monitorují sociální klima ve třídě, neprodleně reagují na nevhodné chování mezi dětmi.

Pro PP platí povinnost oznámit šikanu ŘŠ ihned; ta má povinnost nahlášení šikany do 24 hodin na OSPOD.

Pomocný školní metodik prevence spolupracuje s dalšími organizacemi a organizuje preventivní akce proti šikanování a rasové nesnášenlivosti.

Doporučené postupy při zjištění šikany

a) Scénář vyšetřování počáteční šikany:

PP, který pozoruje šikanu nebo na ni byl upozorněn, je povinen:

1. Konfrontovat svá pozorování s dalšími kolegy a TU.
2. Oznámit své podezření úsekové vedoucí a ŘŠ, konzultovat další postup, dohodnout se, kdo povede vyšetřování.
3. Kvalifikovaně odhadnout stadium a formu šikany.
4. Vyslechnout (mezi čtyřma očima) co nejvíce nezaujatých svědků – spolužáků, těch, co na šikanu upozornili, důležité věci si zapisovat, je zejména důležité získat odpovědi na následující otázky:
  - Kdo je obětí, popřípadě kolik obětí je?
  - Kdo je agresorem, kolik agresorů je.
  - Kdo z nich je iniciátor, kdo aktivní účastník šikanování a kdo je obětí i agresorem?
  - Co, kdy, kde, a jak dělali agresoři obětem?
  - K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?
  - Jak dlouho šikana trvá?
5. Spojit se se zákon. zást. oběti a poprosit je o pomoc a spolupráci.
6. Teprve nyní vyslechnout oběť, citlivě, diskrétně, zaručit bezpečí a důvěrnost informací, vše zapisovat, tento pohovor musí provádět osoba, které oběť důvěřuje.

Nikdy neřešit problém opřed celou třídou!

7. Zajistit ochranu oběti.
8. Vyslechnout agresory – překvapivě, znemožnit domluvu, soustředit se na rozpory ve výpovědích agresorů, vytipovat nejslabší článek vyřešení.

Nikdy nekonfrontovat oběti a agresory!

9. Požádat ŘŠ o svolání výchovné komise (ŘŠ, úseková vedoucí, TU a další PP třídy). Ta na základě shromážděných informací posoudí, zde se jedná o šikanu a jaký je stupeň její závažnosti, navrhne další postup vůči obětem i agresorům i třídě jako celku. Potrestání agresorů je individuální, závisí na věku, intenzitě šikany a na tom, zda se jedná o první případ či recidivu.
10. Individuálně pozvat zákon. zást. agresorů. Seznámit je se situací, sdělit jim navrhovaná opatření (zdůraznit možnost nápravy) a požádat je o spolupráci. Pokud odmítají, zvážit oznámení na Policii ČR.
11. Individuálně pozvat zákon. zást. obětí šikany. Seznámit je se situací, domluvit se na opatřeních (terapie, osobnostní výcvik ...)

12. Rozebrat situaci ve třídě (vynechat citlivé detaily), vysvětlit nebezpečí a důsledky šikany, oznámit potrestání viníků. Třídu i nadále pozorně sledovat.

b) Scénář vyšetřování pokročilé šikany:

1. Záchrana oběti.
2. Domluva s PP na spolupráci při vyšetřování.
3. Zabránění domluvě agresorů.
4. Podpora oběti.
5. Nahlášení Policii ČR, případně jiným orgánům.
6. Zprostředkování péče PPP či pedopsychiatra pro oběť.

c) Výchovná opatření a další opatření po vyšetření šikany:

1. Svolání výchovné komise – ta situaci posoudí, navrhne postup vůči oběti, agresorovi i třídě.
2. Pozvat k jednání zákon. zást. agresorů – seznámit se situací, sdělit navrhovaná opatření, požádat o spolupráci.
3. Pozvat zákon. zást. obětí – sdělit výsledky šetření, domluvit se na opatřeních, navrhnout řešení (terapie, organizační opatření, ...).
4. Pracovat s agresorem, případně zprostředkování péče např. v PPP, SVP, u jiných odborníků – klinického psychologa, pedopsychiatra, psychoterapeuta, pracovat s kolektivem třídy, na třídní schůzce informovat o postizích a dalších formách ošetření třídy – zvýšený dohled, další práce s třídou – programy PPP, SVP, práce s pravidly třídy, monitoring třídy.
5. Seznámit s výsledky pedagogický sbor, zapojení ostatních PP do dalších forem ošetření třídy (zvýšený dohled, monitoring třídy, nadstandardní úkoly, vhodně vyplněné přestávky,...).

❖ Kyberšikana

Pokud je žák vystaven některé z forem soustavného obtěžování nebo napadání přes internet, mobilní telefon nebo přes sociální sítě (facebook), TU okamžitě informuje ŘŠ. Zákon. zást. jsou pozváni do školy a s jejich pomocí se snaží eliminovat možnost přístupu k žákovi (oběti) od agresora. Pokud je agresor neznámý, je v této situaci doporučeno řídit se pravidly pro bezpečný pohyb na internetu (také je lepší změnit telefonní číslo, adresu na facebooku, internetu, mailu či zvolit jinou sociální síť). Po určitou dobu se snažit vyhýbat těmto kontaktům. Pokud je agresor známý, je třeba informovat také zákon. zást. agresora a vysvětlit mu, že jde v podstatě o trestný čin, který by měl být takto posuzován, pokud nebude s okamžitou platností ukončen. Pokud došlo k tomuto činu v prostorách školy, bude přestupek hodnocen různými stupni výchovných opatření (viz Školní řád ZŠ), v opačném případě je na zákon. zást., zda případ nahlásí příslušným orgánům (Policii ČR).

❖ Rasismus, xenofobie

Charakteristika

Rasistické chování je takové, které na základě přisouzení psychických a mentálních schopností a dovedností skupinám definovaným podle biologického, rasového či

národnostního původu příslušníky těchto skupin nepřiměřeně nebo negativně hodnotí a případně (ve formě „tvrdého rasismu“) je i poškozuje.

Xenofobní chování je takové, které na základě subjektivně stanovených prvků cizosti (jinakosti) vyvolává obavy ze subjektů, které jsou jako cizí pojmány a v krajních případech může vést k jejich poškozování, což vyvolává protireakci.

Primární prevence rasismu a xenofobie:

Žákům je třeba zprostředkovávat demokratické hodnoty a principy lidských práv a tolerance.

Také s nimi hovoříme o extremismu a o negativních spojených s minulostí a současností extremismu, rasismu, xenofobie a antisemitismu o možnostech sankcí za projevy extremismu a souvisejících jevů.

Postupy v případě zjištění rasismu či xenofobie:

1. Je třeba zjistit hloubku extremistického přesvědčení u jednotlivců, případně vazby na extremistickou skupinu mimo školu. Zároveň je třeba zjistit rozšíření uvedených postojů v kolektivu, třídě, škole.
2. Je třeba okamžitě a razantně vystoupit proti projevům intolerance mezi žáky.
3. V případě zjištění hlouběji zakotvených postojů (opakované verbální či vizuální projevy s možným extremistickým podtextem, účast žáka v extremistické partě, užití násilí s extremistickým podtextem) TU informuje zákon. zást. a nabídneme jim spolupráci.
4. V případě závažných projevů (především násilných) informujeme Policii ČR (podezření na promyšlenou a extremisticky, rasisticky, xenofobně nebo antisemitsky motivovanou činnost a na takto motivované vážnější formy násilí).
5. Ve výuce se zaměříme na výuku této problematiky, pozveme experty k diskusi se žáky.

Vzhledem k závažnosti tohoto tématu TU neprodleně zajistí bezpečnost případné oběti, dále oznámí skutečnost zákon. zást. agresora i oběti a postupuje dle preventivního plánu proti šikaně, popř. informuje Policii ČR dle závažnosti situace a případnému ohrožení bezpečí oběti.

Přestupek je hodnocen různými stupni výchovných opatření (viz Školní řád ZŠ). Pokud se jedná o propagaci bez konkrétní oběti, je potřeba informovat zákon. zást. žáků, se žáky provést okamžitou intervencí na dané téma, pokud je situace mimo kontrolu, přizvat odpovědné a odborné instituce na pomoc s intervencí.

❖ Poruchy příjmu potravy

Charakteristika

Nemocem, které řadíme mezi poruchy příjmu potravy, se odborně říká mentální anorexie, bulimie a záchvatové přejídání. Tyto poruchy se nejčastěji objevují u dívek v adolescentním věku, mohou jimi trpět i chlapci. Bulimie a mentální anorexie se mohou vyskytovat každá zvlášť nebo i obě zároveň. Cesta k uzdravení není jednoduchá, málokterá dívka (chlapec) se dokáže z bludného kruhu dostat bez pomoci odborníků.

Příznaky:

- rychlé zhubnutí
- BMI index je 17,5 a méně
- zvracení s jakoukoliv argumentací
- vnímá sebe sama jako příliš tlustou/tlustého
- nespavost, nesoustředěnost
- při vzniku onemocnění před pubertou je tato opožděna či zastavena
- kožní problémy a zhoršená kvalita vlasů

Doporučené rady při podezření nebo zjištění onemocnění:

- informovat TU a ŘŠ; následně TU informuje zákon. zást.
- TU informuje zákon. zást. vždy, když žák výrazně zhubne, opakovaně byl přistižen, že zvrací (stačí informace od vrstevníků)
- pokud zákon. zást. odmítají řešit situaci, je nutné se spojit s pediatrem, popř. OSPOD (možnosti a limity PP)
- doporučit nebo zprostředkovat kontakt s lékařem nebo psychologem.

❖ Týrání a zneužívání

Pokud se objeví jakýkoli signál, že by žák mohl být týrán či zneužíván, PP se pokusí zajistit výpovědi případných svědků, pokud žádní nejsou nebo jsou nevěrohodní, okamžitě kontaktuje OSPOD.

Není nutný předchozí kontakt se zákon. zást., vždy je na prvním místě ochrana bezpečí dítěte.

Je nezbytné postupovat velmi opatrně a citlivě s ohledem na závažnost podezření.

❖ Fyzické týrání

Charakteristika

Za fyzické (tělesné) týrání považujeme vědomé tělesné ublížení žákovi anebo nezabránění ublížení či utrpení žáka, včetně úmyslného otrávení nebo udušení žáka – pokud je jasné či existuje důvodné podezření, že zranění bylo způsobeno anebo mu vědomě nebylo zabráněno.

Tělesné týrání se rozlišuje podle své povahy na aktivní a pasivní.

Příznaky a změny chování při fyzickém týrání:

- poranění nebo popáleniny na kůži žáka nevysvětlitelného původu, zvláště vyskytují-li se opakovaně
- nepravděpodobná zdůvodnění těchto poraněných dítětem, či o ně pečující dospělou osobou
- nechť žáka o těchto poraněních hovořit
- lysiny, pohmožděniny
- neochota žáka odhalovat tělo (v teplých dnech), strach ze svlékání (před hodinou TV)
- škrábance, vyražený nebo ulomený zub, natržený ušní boltec, opakované zlomeniny, poranění měkkých částí dutiny ústní
- strach ze zákon. zást., neochota a rozladěnost před návratem domů
- sklon k sebe trýznění.

- agresivita vůči ostatním
- útky z domova, záškoláctví
- zhoršení (náhlé) prospěchu
- náhlá ztráta kamarádů (sociální izolace)
- obtíže v sociální komunikaci, vyhýbavé chování
- snížené sebehodnocení žáka.

❖ Sexuální zneužívání

Charakteristika

Za sexuální zneužívání žáka je považováno jakékoli nepatřičné vystavení žáka sexuálnímu kontaktu, činnosti či chování.

Zahrnuje jakékoli sexuální dotýkání, styk či vykořisťování kýmkoli, komu byl žák svěřen do péče, anebo kýmkoli, kdo se se žákem dostal do nějakého kontaktu. Pohlavní zneužívání se dělí na dotykové a bez dotykové.

Příznaky sexuálního zneužívání žáků:

- poranění pohlavních orgánů
- záněty pohlavních orgánů
- předčasné zahájení sexuálního života
- bolesti břicha
- noční pomočování
- poruchy příjmu potravy
- lítostivost, plačtivost
- smutek, apatie, deprese
- vztek, hněv, agrese
- po vyučování nespěchá domů.

Primární prevence zneužívání žáků

Primární nespécifická prevence spočívá v posilování sebevědomí žáka, schopnosti říci „ne“, podpoře funkčních sociálních vztahů aj. V rámci prevence by se TU měli zaměřit zejména na rozvoj schopnosti řešit konfliktní situace nenásilným a bezpečným způsobem. Žáci by měli mít informace o nebezpečných situacích, kdo jim a jak může pomoci v případě ohrožení.

Primární prevence specifická spočívá zejména v seznámení žáků s jejich právy a povinnostmi a to adekvátně jejich věku.

Žáci by měli být seznámeni zejména s tím, že:

- domácí násilí má různé formy
- násilné chování v rodině není omluvitelné
- za násilí může ten, kde jej koná, protože si sám volí, jak se bude chovat
- každý má právo rozhodovat o sobě samém
- na koho se v rámci školy mohou obrátit se svými starostmi (ŘŠ, úseková vedoucí, TU, ten, komu dítě důvěřuje)
- jak říci NE
- jak vypadají zdravé a nezdravé vztahy
- proč si někdo nechá násilí líbit a nedokáže říci „Stop“
- jak zvládat vztek

Postupy při zneužívání dětí:

1. Při podezření nebo když se žák svěří PP a bude žádat pomoc, by měl PP následné kroky diskutovat s TU, úsekovou vedoucí, ŘŠ. Vyšetření je vhodné přenechat odborníkům, kteří zjistí, zda se jedná o důvodné podezření.
2. PP by neměl nutit žáka mluvit o detailech, ale spíše mu naslouchat a zprostředkovat možnosti řešení situace.
3. Pokud se žák PP svěří nebo PP něco naznačí, PP by měl žákovi naslouchat, snažit se mu porozumět, věřit mu.
4. Po uskutečnění rozhovoru by si měl vše zapsat.
5. V procesu ochrany dítěte z pohledu PP by také neměl chybět rozhovor se zákon. zást. žáka.
6. Účelem tohoto rozhovoru není pouze informovat zákon. zást. o problému, ale i o doplnění dosavadních informací a potvrzení podezření, že je dítěti v rodině ubližováno.
7. V kontaktu se zákon. zást. by měl PP postupovat maximálně opatrně, nevyslovovat žádné dohady ani obvinění.
8. Zákon. zást. pouze sdělí důvod obav o žáka, ale měl by se při tom vyhnout odkazům na sdělení samotného žáka.
9. V případě, že je podezření pravdivé a žák je v rodině skutečně ohrožen, je pravděpodobné, že budou zákon. zást. reagovat agresivně a zaujmou obrannou pozici ještě dříve, než je podezření zcela vysloveno.
10. Pokud má PP podezření, že se násilí netýká jen žáka, ale i jednoho ze zákon. zást., je vhodné s ním hovořit také o samotě, bez potenciálního pachatele domácího násilí.
11. V případě, že se žák stal obětí zneužívání mimo rodinu, budou zákon. zást. pravděpodobně reagovat odlišně. Budou spolupracovat a uvítají jakékoli aktivity zaměřené na prokázání zneužívání, ubližování a ochranu žáka.
12. Zjištění, že bylo jejich dítě fyzicky týráno, sexuálně zneužito je pro zákon. zást. obrovský šok. Mohou prožívat návaly hněvu a agresivity spolu s pocity viny a selhání. V této situaci je vhodné jim doporučit návštěvu psychologa, jehož terapeutická první pomoc a péče je pro ně stejně důležitá, jako pro jejich dítě.

❖ **Netolismus**

Charakteristika

Termínem netolismus označujeme závislost na tzv. virtuálních drogách. Mezi ně patří zejména:

- počítačové hry
- sociální sítě
- internetové služby (různé formy chatu)
- virtuální videa
- mobilní telefony
- televize aj.

Rizika spojená s netolismem:

Tělesná rizika

Tělesná rizika spojená s užíváním počítače se projevují především v oblasti pohybového aparátu a vizuálního systému. V oblasti pohybového aparátu se projevují bolesti šíje, ramen, bederní páteře, drobných kloubů, zápěstí atd.

V oblasti vizuálního systému jsou typické bolesti očí, dále pak pálení, slzení očí, výskyt tiků, skvrny před očima, zarudlost očních víček a potíže při zaostřování při přenášení pohledu z blízkého na vzdálený cíl či naopak. U žáků byly v souvislosti s nadužíváním počítače popsány případy astigmatismu. Na všechny problémy spojené s očima často navazují bolesti hlavy.

Psychologická a sociální rizika se projevují zejména:

- nepravdivostí v jídle nebo nedostatkem spánku
- zhoršením mezilidských vztahů v rodině, partnerských vztazích, ve škole, popřípadě v zaměstnání
- zhoršením školního prospěchu
- zvýšením rizika závislostního chování, a to nejen ve vztahu k počítačům, ale také k alkoholu a ostatním drogám
- zatěžováním nervového systému vede k poruchám paměti a komunikačních schopností
- větším sklonem k agresivitě, rvačkám, šikanování, nepřátelskému nebo podezřivému ladění
- odtržením od reality (např. postupné odpoutání od reálných vztahů až jejich ztráta, narušené vnímání reálných následků vlastního chování).

Obecně se dá říci, že rizika spojená s netolismem rostou zejména u těch, kteří již mají problémy v reálném světě a ty kompenzují ve světě virtuálním. Zde pak hledají útočiště a svůj neúspěch v realitě nahrazují úspěchem v kyberprostoru. Hra se samozřejmě může stát rovněž akcelerátorem neúspěchu v reálném světě.

Mechanismus vzniku závislostí je podobný jako u látkových závislostí, i když zpravidla přímo nepoškozují tělo člověka, jak se děje v důsledku intoxikace. Závislost na procesu, nelátková závislost a drogová závislost mají společné charakteristiky, zejména pozvolný, plíživý a neuvědomělý vznik, neostrou hranici mezi využíváním, používáním, problémovým užíváním a závislostí.

Netolismus manifestuje nenaplnění některých potřeb člověka. Rizikový je tedy způsob naplňování, nikoliv vlastní potřeba (např. potřeba úcty a sebeúcty, vytváření vztahů).

Pro pochopení podstaty netolismu je třeba uvědomit si, jaké potřeby žáka hraní on-line her vlastně uspokojuje.

Bezpečí a jistota jsou zajištěny jasnou strukturou a pravidly např. hry (které přes veškerou složitost nemohou dosáhnout úrovně reálného života) a také možností hru v případě neúspěchu opakovat a tím jej změnit v úspěch (či jakoukoli jinou činnost opakovat). Sounáležitost, přijetí, úcta a uznání jsou naplňovány především

prostřednictvím online her pro více hráčů MMORPG (Massive(ly)-Multiplayer Online Role-Playing Game), užíváním sociálních sítí a komunikačních zařízení. Jejich prostřednictvím vzniká komunita lidí setkávajících se pouze ve virtuálním prostředí, která je u svých členů schopna tyto potřeby naplňovat.

K příznakům netolismu patří:

- méně vykonané práce
- pocit prázdnoty, když není člověk u počítače
- ztráta kontroly nad časem stráveným u počítače
- brzké vstávání k počítači nebo ponocování u počítače
- rostoucí nervozita a neklid, když člověk delší dobu nemůže hrát
- přemýšlení o počítači, když ho člověk zrovna nepoužívá
- krádež peněz na nákup her
- stále více a více času potřebného k uspokojení ze hry
- zkrývání, zatajování informací o své závislosti
- hraní kvůli úniku od osobních problémů
- narušené vztahy s rodinou
- zanedbávání učení
- opouštění dřívějších zájmů a přátel
- zhoršující se školní výsledky.

Postup pomoci:

Zásadní pro možnost poskytnutí pomoci je vytvoření důvěryhodného vztahu mezi školou a rodiči/zákonnými zástupci dítěte. Vzájemná spolupráce s cílem poskytnout dítěti podporu je základní podmínkou pro započítí jakékoliv intervence.

Obecně se dá říci, že odbornou pomoc v oblasti netolismu mohou v daném kraji poskytovat:

- pedagogicko-psychologická poradna
- středisko výchovné péče
- odborná zdravotnická zařízení
- nestátní organizace orientované na danou problematiku

Kromě těchto místně příslušných institucí můžete získat informace a pomoc také prostřednictvím následujících portálů:

- <http://www.saferinternet.cz/>
- <http://www.e-bezpeci.cz/>
- <http://www.nebudobet.cz/>

Jak předcházet rozvoji netolismu:

- Sledujte, jaké hry žáci hrají.
- Uvědomte si, že hry mají i kladné stránky, některé umožňují rozvíjet logiku, postřeh, schopnost orientace ve složité situaci, koordinaci očí a rukou, koncentraci, plánování, řešení problémů a další schopnosti. Důležitý je výběr her a přiměřenost času jim věnovaného.
- Hrajte hry spolu se žákem a potom si o nich povídejte – pomáháte tak rozlišovat fikci od reality.
- Stanovte striktní limity, kdy žák může hrát a kdy ne.
- Dávejte pozor, aby žák nehrál hry u kamarádů.
- Zjistěte, zda žák hraním počítačových her neutíká od nějakých problémů.

- V průběhu hraní vedte žáka k tomu, aby si po určité době (např. po hodině) udělal přestávku, během ní o hře mluvte.
- Podporujte žáka v jiných zájmech.
- Předcházejte tomu, aby se žák nudil.
- Posilujte zdravé sebevědomí žáka.

❖ Sebepoškozování

Charakteristika

Sebepoškozování je psychická porucha, která má původ v sociokulturním prostředí. Pod tímto pojmem si mnozí lidé představí sebevrahy. Avšak bylo vědecky prokázáno, že se lidé, kteří sebepoškozováním trpí, nechtějí úmyslně zabít. "Pouze" si tím ulevují od svých problémů.

Sebepoškozování je agresivní chování člověka, které je nasměřované proti němu samotnému. Pro sebepoškozování je charakteristické, že se toto sebezraňující chování opakuje, je návykové. Ve společnosti se o něm ví a mluví velmi málo, s tímto problémem se však potýká mnoho osob, především dospívajících.

Nejčastější formy sebepoškozování:

- řezání
- škrábání
- kousání
- pálení se
- tísání cigaret či sirek do rukou apod.
- rytí do ran nebo jizev (nenechat rány zhojit)
- propichování kůže (např. jehlami, bodání se)
- požívání velkého množství prášků
- bodání kružítkem
- spalování kůže tělovým sprejem.

Příčiny sebepoškozování

Nejrizikovějšími faktory jsou vážná traumata zanechávající hlubokou stopu v dětské duši:

- sexuální zneužívání
- znásilnění
- tělesné týrání a zanedbávání
- citová deprivace
- dětská samota a pocit, že s problémy, se kterými se děti setkávají, jim nemá kdo pomoci
- odloučení od zákon. zást.
- alkoholismus.

Pro většinu lidí je důležitým momentem vzniklá bolest, která přehluší bolest psychickou. Fyzická bolest je něco hmatatelného, co člověk může vlastní vůlí ovládnout, na rozdíl od bolesti psychické. Při pocítění bolesti začne mozek produkovat endorfiny, a tak z člověka spadne stres a úzkost. Sebepoškozování je

vlastně úleva od psychických problémů - když se člověk pořeže či si jinak ublíží, fyzická bolest přehluší bolest psychickou.

Jak sebepoškozování zabránit

Informace pro zákon. zást.: pokud zjistíte, že si vaše dítě ubližuje, kontaktujte bez váhání psychologa. S dospívajícím dítětem můžete mluvit jako s dospělou osobou. Před tím, než povedete rozhovor na téma sebepoškozování, připravte se na to, že se nedozvíte nic příjemného a problémy dítěte budou nejspíš větší, než jste čekali. Nereagujte hystericky nebo výbušně, pokud nechcete, aby k vám dítě ztratilo důvěru. Vyhněte se jakémukoliv obviňování – to by bylo nejspíš totéž, jako byste řekli »Pořezej se!«. Sebepoškozování je, stejně jako pokus o sebevraždu, volání o pomoc a dítě, které ubližuje samo sobě, rozhodně potřebuje při odvykání dohled odborníka a pochopení rodiny.

Prevence

Lepší než řešit důsledky určitého negativního chování a jednání, je takzvaná prevence, neboli způsob předcházení těmto negativním jevům:

1. Preventivně působí osvěta, respektive odtabuizování tématu. S dospívajícími je třeba na toto téma diskutovat.
2. Je potřeba podporovat a rozvíjet otevřenou komunikaci v rodině, schopnost mluvit o svých pocitech, umět je vyjadřovat, ventilovat a vybit, pokud jsou nepříjemné a negativní (třeba sportem, křikem, rozcupováním papíru).
3. Je třeba naučit se přistupovat k problémům čelem a konstruktivně (nikoliv sebedestruktivně) je řešit.
4. Žáci by se měli naučit bránit si svoje hranice a uvědomovat si, co ještě chtějí a co již ne.

Mgr. Alice Kozáková
ředitelka školy

Krizový plán školy (Příloha č. 1 Školního řádu ZŠ) schválen pedagogickou radou dne 31.8.2017 a školskou radou dne 4.10.2017.

Platnost dokumentů od 1.9.2017, jejich platnost ověřována každoročně k 31.8. následující školní rok.

Tento text ani žádná jeho část nesmí být reprodukována ani jakkoliv elektronicky, fotograficky či jinak použita bez předchozího písemného souhlasu ředitelky školy.

